

Juli 2014

**KREDIET EN OVERMATIGE SCHULDENLAST:
BELANGRIJKSTE EVOLUTIES VAN DE CENTRALE
VOOR KREDIETEN AAN PARTICULIEREN TOT EIND
JUNI 2014**

*Analyse uitgevoerd voor het Observatorium Krediet en Schuldenlast door
Duvivier R. (Economist)*

Observatorium Krediet en Schuldenlast
Place Albert 1er 38
6030 Marchienne-au-Pont
België
Tel.: 071/33.12.59
Fax: 071/32.25.00

Uit onze laatste analyses van de cijfers van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP)¹ bleek dat België de laatste jaren te kampen had met een stijging van de situaties van problematische schuldenlast en overmatige schuldenlast. Deze conclusies steunden op de evolutie van de wanbetalingen inzake krediet en op de statistieken betreffende de procedure van collectieve schuldenregeling.

Gezien de sombere economische conjunctuur in 2013 is het niet verrassend dat ook dit jaar de statistieken van de financiële moeilijkheden van de huishoudens in slechte zin geëvolueerd zijn. Op dit vlak werd een lichte omkering van de trend verwacht voor 2014. De groeiverwachtingen van de NBB en van de OESO zijn respectievelijk 1,1% en 1,3% met een inflatiepercentage dat waarschijnlijk net onder de drempel van 1% zal liggen. In 2013 bedroeg het groeitempo slechts 0,2%, terwijl in 2012 een negatieve groei van -0,1% werd opgetekend. Terwijl de terugkeer naar groei een bemoedigend signaal is, zijn de verwachte ontwikkelingen op het vlak van werkloosheid minder gunstig. De werkloosheidsgraad zal eind 2014 naar verwachting 8,6% bedragen (prognose NBB), terwijl hij zich eind 2013 reeds op dat niveau bevond. Er lijkt dus sprake van een economisch herstel, maar een 'sociaal herstel' is nog niet in zicht. Het lijkt ons dan ook onwaarschijnlijk dat wij tijdens de volgende maanden een reële vermindering van de problematische schuldenlast en de overmatige schuldenlast zullen zien. Maar hoe zit het in de praktijk?

In wat volgt analyseren we de belangrijkste gegevens van de CKP die reeds beschikbaar zijn voor de eerste 6 maanden van 2014. Waar mogelijk zullen wij de ontwikkelingen extrapoleren naar heel 2014 om te bepalen of de negatieve ontwikkelingen van de vorige jaren voor 2014 al dan niet doorzetten. Naast de analyse van de situaties van problematische schuldenlast bespreken wij ook een aantal statistieken die de evolutie van de toekenningen van krediet aan particulieren tonen.

1. Evolutie van het aantal geregistreerde overeenkomsten

In 2013 werden er 1,4 miljoen nieuwe kredietovereenkomsten geregistreerd in de CKP (zie tabel 1). Tijdens de eerste 6 maanden van 2014 werden er in totaal bijna 641 duizend nieuwe overeenkomsten geregistreerd in de Centrale. Als het aantal nieuwe geregistreerde overeenkomsten in hetzelfde tempo doorzet als tijdens de eerste 6 maanden van het jaar, dan zullen wij aan het einde van dit jaar 1,2 miljoen nieuwe geregistreerde contracten tellen. Het jaar 2011 buiten beschouwing gelaten² ligt dit cijfer lager dan het aantal nieuwe contracten dat tijdens de vorige jaren geregistreerd werd (gemiddeld 1,5 miljoen nieuwe contracten over de periodes van 2007 tot 2010 en 2012 tot 2013). In 2014 lijkt zich dus een daling af te tekenen van het tempo waarin nieuwe kredieten worden verleend.

---

¹ www.observatoire-credit.be, Analyses et études.

² Het jaar 2011 lijkt een uitzondering op de in tabel 1 getoonde ontwikkeling aangezien 4,2 miljoen nieuwe kredietovereenkomsten in de CKP geregistreerd werden tegenover respectievelijk 1,5 miljoen en 1,3 miljoen in 2011 en 2012. Hoe valt dit te verklaren? Tot 2010 waren binnen 3 maanden terug te betalen kredietopeningen van minder dan € 1.250 (ook wel "geoorloofde debetstand op een rekening" genoemd) niet onderworpen aan de wet op het consumentenkrediet. Sinds december 2010 vallen deze kredieten binnen het toepassingsgebied van de wet en moeten ze in de Centrale geregistreerd worden. Er werden in 2011 dan ook veel overeenkomsten voor reeds bestaande kredietopeningen in de Centrale geregistreerd. In 2011 lag het aantal nieuwe geregistreerde kredietopeningen dicht bij de 3,2 miljoen eenheden tegenover 492.000 nieuwe overeenkomsten een jaar eerder. 2011 moet dus gezien worden als een uitzondering wegens een wijziging in de wetgeving, terwijl 2012 een terugkeer is naar de normale toestand.

Tabel 1 - Evolutie van het aantal nieuwe toegekende overeenkomsten (totaal en per categorie van overeenkomst)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Eind juni 2014	Schatting voor eind 2014
Lening op afbetaling	500.949	539.313	525.507	511.228	552.652	480.424	511.137	275.800	551.600
(evolutie in %)	/	7,70%	-2,60%	-2,70%	8,10%	-13,10%	6,39%	/	7,92%
Verkoop op afbetaling	208.067	187.477	167.936	159.056	134.547	100.444	88.184	50.506	101.012
(evolutie in %)	/	-9,90%	-10,40%	-5,30%	-15,40%	-25,30%	-12,21%	/	14,55%
Kredietopening	506.060	556.744	493.617	492.971	3.172.723	510.462	538.038	194.040	388.080
(evolutie in %)	/	10,00%	-11,30%	-0,10%	543,60%	-83,90%	5,40%	/	-27,87%
Hypothecaire lening	263.250	258.902	290.420	350.397	402.271	321.261	294.785	120.837	241.674
(evolutie in %)	/	-1,70%	12,20%	20,70%	14,80%	-20,10%	-8,24%	/	-18,02%
Totaal aantal overeenkomsten	1.478.326	1.542.436	1.477.480	1.513.652	4.262.193	1.312.591	1.432.154	641.183	1.282.366
(evolutie in %)	/	4,30%	-4,20%	2,40%	181,60%	-66,90%	9,11%	/	-10,46%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

In 2013 zagen we een daling voor het hypotheccair krediet, terwijl, met uitzondering van de verkoop op afbetaling, het consumentenkrediet sterk gestegen was. Hoe zijn de verschillende kredietvormen, afzonderlijk beschouwd, de eerste 6 maanden van 2014 geëvolueerd?

Tijdens de eerste helft van dit jaar werden in de Centrale 275 duizend nieuwe overeenkomsten voor leningen op afbetaling geregistreerd. Als het tempo van de registraties op afbetaling tijdens de volgende 6 maanden doorzet in een tempo van 45,8 duizend nieuwe leningen op afbetaling per maand, dan zullen wij eind 2014 551 duizend nieuwe leningen op afbetaling tellen, tegenover 511 duizend in 2013, dit is een stijging met 7,9% in vergelijking met eind 2013. Het aantal nieuwe overeenkomsten voor leningen op afbetaling was in 2013 reeds in ongeveer dezelfde mate toegenomen.

Op lange termijn is het gebruik van de verkoop op afbetaling sterk gedaald. Zoals aangegeven in tabel 1 heeft deze evolutie een structureel karakter: tussen 2007 en 2013 is het aantal nieuwe overeenkomsten voor verkoop op afbetaling constant blijven dalen, namelijk van 208 duizend nieuwe overeenkomsten in 2007 tot 88 duizend overeenkomsten in 2013. Tijdens de eerste 6 maanden van 2014 zien we een lichte omgekeerde tendens. Over de periode 2007-2014 is dit de eerste opwaartse tendens voor dit soort krediet. Als we bovendien de situatie van de eerste 6 maanden van 2014 vergelijken met die van de eerste 6 maanden van 2013 dan zien we een stijging met 5,2% in het aantal nieuwe toegekende overeenkomsten, terwijl het uitstaande bedrag van de toegekende kredieten meer dan verdubbeld is. Dat de verkoop op afbetaling in de eerste helft van 2014 is gestegen, komt dus vooral door contracten voor het financieren van goederen met een aanzienlijke waarde.

De evolutie is duidelijk negatief voor kredietopeningen. Tijdens de eerste 6 maanden van 2014 werden slechts 194.000 nieuwe kredietopeningen geregistreerd. Als de evoluties van deze 6 maanden zich voortzetten, dan zullen eind 2014 388 duizend nieuwe kredietopeningen geregistreerd zijn, dit is 27,87% minder dan in 2013 en 24,8% minder dan het gemiddelde van de periode van 2007 tot 2013.

Hoe moeten deze trends worden verklaard? De indicator van het consumentenvertrouwen is licht gedaald, maar blijft tamelijk hoog in vergelijking met wat begin 2013 werd waargenomen. Bovendien werd voor 2014 een economisch herstel aangekondigd. In een dergelijke context is het logisch dat, zoals blijkt uit de evolutie van de producten op afbetaling, de consumenten zich tot het krediet hebben gewend. Deze ietwat gunstigere economische conjunctuur biedt echter geen verklaring voor de evolutie van de kredietopeningen. We kunnen ons afvragen of bepaalde goederen die vroeger met kredietopeningen gefinancierd werden, vanaf 2014 niet gefinancierd worden met verkoop op afbetaling.

Hoe zijn de hypothecaire kredieten geëvolueerd? Sinds het begin van het jaar is het aantal in de Centrale geregistreerde nieuwe overeenkomsten voor hypothecair krediet gestegen tot 120 duizend eenheden. In dit tempo zullen er in 2014 in totaal 241 duizend nieuwe hypothecaire kredieten in de Centrale geregistreerd zijn, dit is 18,02% minder dan in 2013. Tabel 1 laat zien dat 2011 uitzonderlijk was op het vlak van hypothecair krediet. Van 2009 tot eind 2011 werd steun verleend aan leningen voor de financiering van besparende investeringen. Deze steun heeft geleid tot een continue toename van het aantal tijdens deze drie jaar toegekende overeenkomsten. Het cijfer van 402 duizend nieuwe overeenkomsten voor 2011 kan ongetwijfeld verklaard worden door het groot aantal huishoudens dat *in extremis* nog van deze steun wilde profiteren. De toekenningen die voor 2012 worden vastgesteld en voor 2013 worden verwacht weerspiegelen dan ook meer een terugkeer naar het normale dan een crisis op de markt van het hypothecair krediet. Het aantal voor 2012 verwachte nieuwe overeenkomsten is 20% hoger dan het gemiddelde van de jaren 2007 en 2008 (jaren vóór de aanvang van de toekenning van steun). De daling van het aantal overeenkomsten aan het begin van 2014 is echter in contrast met de rest van de periode. Tijdens de eerste 6 maanden van dit jaar registreerden wij een gemiddelde van 20,1 duizend nieuwe overeenkomsten per maand tegenover 25,9 duizend nieuwe overeenkomsten per maand over de periode 2007-2013.

2. Omvang en evolutie van de situaties van problematische schuldenlast

Om de omvang en de evolutie van de situaties van problematische schuldenlast en van overmatige schuldenlast duidelijk te maken, stellen wij de evolutie voor van vier categorieën van indicatoren uit de Centrale: het aantal geregistreerde kredietnemers in het negatieve bestand van de CKP, het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand, het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand en het aantal nieuwe procedures van collectieve schuldenregeling.

2.1. Evolutie van het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand

Tabel 2 laat zien dat sinds 2007 het totale aantal personen dat geregistreerd werd in het negatieve luik van de Centrale voor kredieten aan particulieren is blijven stijgen. Eind 2013 zijn er 341 duizend personen in de CKP geregistreerd voor minstens één wanbetaling. Indien de evolutie van het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand tot eind 2014 in hetzelfde tempo doorzet als tijdens de eerste 6 maanden van het jaar, dan zullen wij een nieuw record van 347 duizend kredietnemers met een betalingsachterstand bereiken, dit is 1,88% meer dan in 2013 en bijna 24,48 % meer dan in 2007. De meeste van de in de CKP geregistreerde kredietnemers zijn uiteraard slechts voor één achterstallig krediet geregistreerd. Eind 2013 had slechts 43.3% van de in het negatieve bestand van de CKP geregistreerde personen meer dan één wanbetaling. Daarom kan er moeilijk van uitgegaan worden dat alle in de negatieve Centrale geregistreerde personen zich in een reële situatie van overmatige schuldenlast bevinden.

Tabel 2 - Evolutie van het aantal in de CKP geregistreerde kredietnemers met een betalingsachterstand

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Eind juni 2014	Schatting voor eind 2014
Alle soorten overeenkomsten	279.429	285.595	300.296	308.803	319.092	330.129	341.416	344.612	347.838
		2,20%	5,10%	2,80%	3,30%	3,50%	3,42%	/	1,88%
Lening op afbetaling	150.826	156.420	167.336	173.165	175.935	176.676	178.164	176.954	175.752
		3,70%	7,00%	3,50%	1,60%	0,40%	0,84%	/	-1,35%
Verkoop op afbetaling	40.868	40.093	40.725	41.526	41.753	40.701	39.378	38.541	37.722
		-1,90%	1,60%	2,00%	0,50%	-2,50%	-3,25%	/	-4,21%
Kredietopening	138.974	142.117	150.279	157.473	166.624	183.738	197.615	204.576	211.782
		2,30%	5,70%	4,80%	5,80%	10,30%	7,55%	/	7,17%
Hypothecaire lening	36253	36521	38178	38882	40109	41.583	43.574	43.790	44.007
		0,70%	4,50%	1,80%	3,20%	3,70%	4,79%	/	0,99%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Het is ook interessant om de evolutie van het aantal wanbetalers te bestuderen volgens het soort overeenkomst. Wat de verkoop op afbetaling betreft, is het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand in 2013 met 3,25% gedaald en dit aantal zal in 2014 naar verwachting dalen met 4,21%. Voor de leningen op afbetaling zal het aantal wanbetalers eind 2014 waarschijnlijk lichtjes gedaald zijn. In 2012 en 2013 noteerden wij reeds meer dan zwakke stijgingen in vergelijking met wat we eerder zagen: respectievelijk +0,40 en + 0,84% in 2012 en 2013 tegenover gemiddeld +3,95% voor de vier jaren voordien. Voor de kredietopeningen zal het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand naar verwachting sterk toenemen in 2014 en zal het in dezelfde mate toenemen als in de vorige jaren. Als deze trend doorzet, zal het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand inzake kredietopeningen sinds 2007 met 52,39 % gestegen zijn, tegenover 24,48 % als we kijken naar de kredietnemers met een betalingsachterstand voor alle soorten overeenkomsten samen. Sinds 2010 stijgt het aantal wanbetalers inzake kredietopeningen sneller dan het aantal wanbetalers van alle anderen vormen van krediet. In 2014 zal het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand voor hypothecaire leningen naar verwachting stijgen, maar minder dan in de vorige vijf jaar.

Een zodanig snelle evolutie voor kredietopeningen kan vragen oproepen. Hoe kunnen we deze verklaren? De onderstaande tabel toont een toename van het totale aantal nieuwe achterstallige kredieten die vooral te verklaren is door een stijging van de nieuwe achterstallige kredietopeningen. Tussen 2007 en eind 2013 zal het aantal jaarlijks geregistreerde nieuwe achterstallige kredietopeningen naar verwachting meer dan verdubbeld (+ 117,52%) zijn, terwijl de evolutie voor de andere soorten overeenkomsten veel gematigder is (zie laatste regel van de tabel hieronder).

Tabel 3 - Het aantal nieuwe contracten met een betalingsachterstand

	Lening op afbetaling	Verkoop op afbetaling	Kredietopening	Hypothecaire lening	TOTAAL	Aandeel van de nieuwe achterstallige kredietopeningen in het totale aantal nieuwe contracten met een betalingsachterstand
Schatting voor eind 2014	35.838	9.956	98.352	14.394	157.460	62,46%
eerste 6 maanden 2014	17.919	4.978	49.176	7.197	78.730	62,46%
2013	36.006	11.846	93.937	13.907	155.696	60,33%
2012	34.069	12.650	92.912	13.254	152.885	60,77%
2011	35.899	12.970	55.958	13.307	118.134	47,40%
2010	38.756	14.148	51.290	14.007	118.201	43,40%
2009	42.191	13.893	48.781	14.459	119.324	40,90%
2008	38.084	14.216	45.156	12.824	110.280	40,90%
2007	36.051	14.534	44.455	12.256	107.296	41,40%
Evolutie 2007 tot 2013	+1.63%	-13.84%	+117.52	+17.44%	+49.36%	/

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Welke gebeurtenis kan een zodanig sterke stijging in het aantal nieuwe achterstallige kredietopeningen verklaren? Aangezien nu ook "kleine kredietopeningen" in de Centrale³ geregistreerd worden, is het aantal kredietopeningen en kredietnemers dat voor een betalingsachterstand geregistreerd kan worden, aanzienlijk toegenomen. Bovendien vertegenwoordigden de nieuwe achterstallige kredietopeningen tussen 2007 en eind 2010 gemiddeld 41,7% van de nieuwe achterstallige kredieten. In 2011 vertegenwoordigden ze 47,4% van de nieuwe contracten met een betalingsachterstand en meer dan 60%

³ Zie voetnoot op de vorige pagina.

na 2012. De evoluties van de kredietopeningen zijn ongetwijfeld te verklaren door de inschrijving in de negatieve Centrale van "kleine achterstallige kredietopeningen" voor overeenkomsten die in het verleden niet geregistreerd werden. De tijd tussen de herziening van de wet en de hierboven getoonde evolutie in de statistieken zou kunnen verklaard worden door de tijd die kredietgevers nodig hebben voor het uitwerken van interne procedures om betalingsachterstanden inzake deze "kleine kredietopeningen" met een betalingsachterstand aan de Centrale mee te delen.

Dat in 2012 het aantal nieuwe achterstallige kredietopeningen veel sterker gestegen is dan het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand voor dit soort product (+66% tegenover +10,3%) suggereert eveneens dat een groot aantal van deze nieuwe in het negatieve bestand geregistreerde "kleine kredietopeningen" van personen zijn die reeds met een betalingsachterstand geregistreerd waren voor andere kredietopeningen. Wij kunnen ook aannemen dat voor een groot aantal van deze kredietnemers de voorwaarden van de betalingsachterstand reeds vóór 2012 vervuld waren. Deze trends suggereren ook dat een aanzienlijk deel van de kredietopeningen die in het verleden niet geregistreerd moesten worden, niettemin getroffen werden door aflossingsmoeilijkheden.

Tabel 4 toont de evolutie van het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand voor elk gewest van het land. Terwijl voor 2014 het aantal wanbetalers in Vlaanderen naar verwachting bijna niet zal stijgen, zal het in de twee andere gewesten van het land wellicht verder toenemen, maar minder snel dan in de vorige jaren. Bovendien wordt verwacht dat de evolutie voor Brussel-Hoofdstad sterker is dan voor het Waalse Gewest.

Tabel 4 - Gewestelijke evolutie van het aantal in de CKP geregistreerde kredietnemers met een betalingsachterstand

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Eind juni 2014	Schatting voor eind 2014
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	33.646	34.917	37.918	40.070	42.071	43.969	46.231	46.704	47.182
		3,78%	8,59%	5,68%	4,99%	4,51%	5,14%	/	2,06%
Vlaams Gewest	107.421	110.258	116.284	119.619	124.066	127.732	130.848	131.069	131.290
		2,64%	5,47%	2,87%	3,72%	2,95%	2,44%	/	0,34%
Waals Gewest	128.412	129.895	135.175	137.713	140.733	144.627	147.998	148.891	149.789
		1,15%	4,06%	1,88%	2,19%	2,77%	2,33%	/	1,21%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

2.2. Het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand

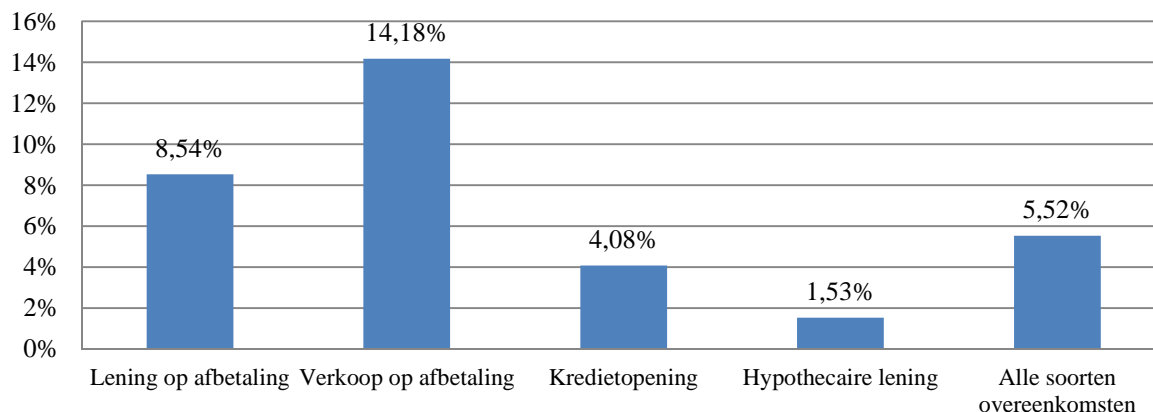
Het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand wordt verkregen door het aantal in het negatieve bestand van de Centrale geregistreerde kredietnemers te delen door het totaal aantal in het positieve bestand geregistreerde kredietnemers.

Deze alternatieve indicator laat enerzijds toe rekening te houden met het feit dat de afgelopen jaren het aantal kredietnemers is gestegen. Het is normaal dat het aantal personen met een betalingsachterstand in zekere mate stijgt als aan een groter aantal personen krediet wordt toegekend. Anderzijds kan dankzij het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand in relatieve termen geredeneerd worden en kan de situatie van verschillende soorten contracten en verschillende delen van het land makkelijker vergeleken worden. Het lijkt logisch dat, gezien het aantal toegekende kredieten, de leningen op afbetaling veel meer met betalingsachterstanden kampen dan de verkoop op afbetaling, maar hoe zit het met het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand voor deze twee soorten krediet? Gezien de omvang van zijn bevolking zou het ook normaal zijn dat Vlaanderen meer wanbetalers telt dan Wallonië. Maar hoe verhouden de percentages van kredietnemers met een betalingsachterstand van de verschillende gewesten zich tot elkaar?

Aan het einde van juni 2014 was 5,52% van alle kredietnemers voor minstens één achterstallig niet geregulariseerd contract in de CKP geregistreerd tegenover 5,34% een jaar eerder). Figuur 1 hieronder vergelijkt de percentages van kredietnemers met een betalingsachterstand voor elk soort krediet en toont

duidelijke verschillen tussen het consumentenkrediet en het hypothecair krediet. Het hypothecair krediet heeft een veel lager percentage kredietnemers met een betalingsachterstand dan de producten op afbetaling: 1,53% voor het hypothecair krediet tegenover respectievelijk 8,54% en 14,18% voor leningen en verkopen op afbetaling.

Grafiek 1 - Percentage kredietnemers met een betalingsachterstand (eind juni 2014)

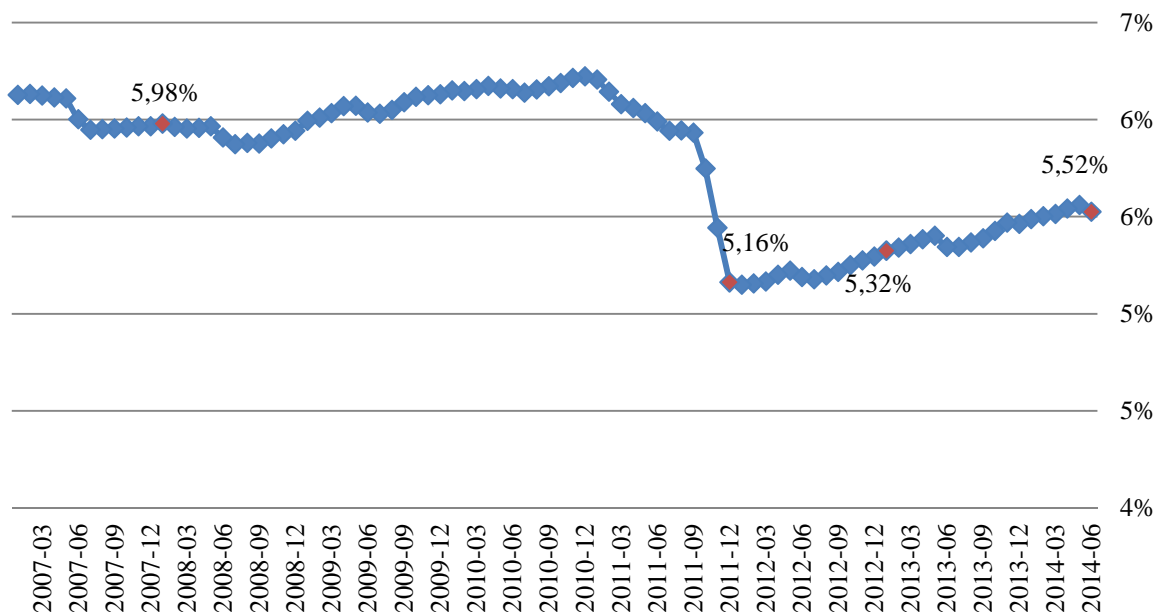

Bron: Grafiek en berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Grafiek 2 hieronder toont eerst een schuchtere daling van het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand tot het derde kwartaal van 2008, waarna een omgekeerde tendens merkbaar is. Deze laatste ontwikkeling zou kunnen duiden op een stijging van de situaties van problematische schuldenlast inzake krediet als gevolg van de crisis. Ook de andere gebruikte statistieken in verband met de evolutie van de problematische schuldenlast inzake krediet gaan vanaf 2008 de verkeerde kant op. Een soortgelijke conclusie kwam reeds naar voor uit de hierboven getoonde evolutie van het aantal wanbetalers (zie tabel 2).

De aanzienlijke daling van eind 2010 tot eind 2011 is te verklaren is door de stijging van het aantal in de Centrale geregistreerde kredietnemers wegens de verplichting om "kleine kredietopeningen" te registreren. In de loop van 2012, 2013 en de eerste 6 maanden van 2014 is het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand gestegen van 5,16 % naar 5,52%.

Grafiek 2 - Percentage van de kredietnemers met een betalingsachterstand

Bron: Grafiek en berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Zijn er grote verschillen inzake problematische schuldenlast binnen en tussen de gewesten? Uit de onderstaande tabel blijkt dat het percentage kredietnemers dat voor minstens één wanbetaling geregistreerd is in Vlaanderen (3,67%) merkkelijk lager is dan in Wallonië (7,30%) en Brussel (8,81%)⁴. We zien ook significante verschillen tussen de Belgische provincies. De Henegouwers worden onbetwistbaar het meest getroffen door wanbetalingen inzake krediet.

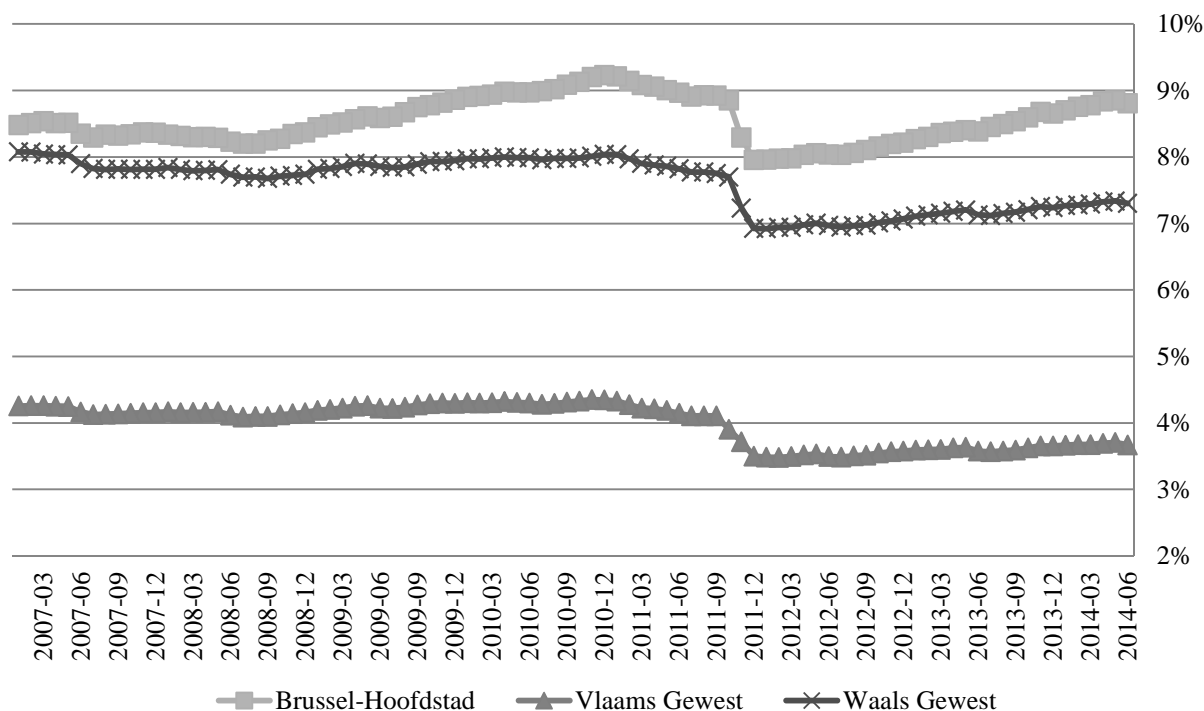
**Tabel 5 - Ruimtelijke verschillen inzake problematische schuldenlast
(Percentage kredietnemers met een betalingsachterstand eind juni 2014; totaal aantal overeenkomsten)**

Provincie Antwerpen	3,81%	Provincie Waals-Brabant	4,21%
Provincie Vlaams-Brabant	3,15%	Provincie Henegouwen	8,65%
Provincie Limburg	3,80%	Provincie Luik	7,34%
Provincie Oost-Vlaanderen	3,88%	Provincie Luxemburg	5,93%
Provincie West-Vlaanderen	3,59%	Provincie Namen	6,72%
Vlaams Gewest	3,67%	Waals Gewest	7,30%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	8,81%	Totaal België	5,52%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Grafiek 3 toont de evolutie van het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand binnen ieder gewest van het land. De opwaartse tendens sinds 2012 is veel groter voor Brussel-Hoofdstad. In Vlaanderen daarentegen is het percentage in de negatieve Centrale geregistreerde kredietnemers sinds begin 2012 nagenoeg niet gestegen.

**Grafiek 3 - Percentage van de kredietnemers met een betalingsachterstand
(regionale evoluties in %)**

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

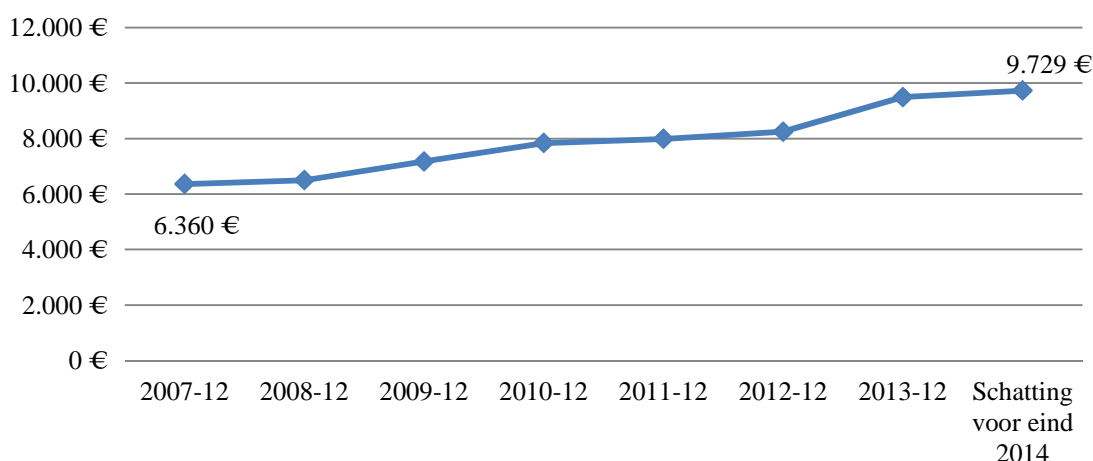
⁴ Gegevens CKP van eind december 2011.

2.3. Nog steeds meer wanbetalingen maar ook meer problemen om deze aan te pakken!

Door het totale bedrag van de onmiddellijk opeisbare sommen (zoals meegedeeld door de kredietgevers) te delen door het aantal kredietnemers met minstens één wanbetaling verkrijgen wij het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand. Eind juni 2014 noteerde de CKP een totaal achterstallige bedrag van iets meer dan 3,04 miljard, terwijl 344 duizend kredietnemers met een betalingsachterstand kampten. Gemiddeld had elke in de Centrale geregistreerde kredietnemer met een betalingsachterstand eind juni 2014 dus een achterstand van 8.832 euro. De afgelopen jaren is het achterstallige bedrag sterk gestegen, tot een zeer hoog niveau in vergelijking met vóór de crisis. Tussen eind 2007 en het einde van juni 2014 steeg het gemiddelde achterstallige bedrag van 6.360 euro tot 8.832 euro, dit is een toename van 38,87%. Deze zeer snelle evolutie van het achterstallige bedrag suggereert dat wanbetalingen deel uitmaken van situaties die, in het algemeen, steeds moeilijker onder controle te krijgen zijn voor de betrokken kredietnemers. Als de ontwikkelingen van de eerste 6 maanden van het jaar doorzetten dan zal het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer eind 2014 naar verwachting 8.984 euro bedragen.

Grafiek 4 - Gemiddeld bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Merk op dat veel kredietnemers met een betalingsachterstand nog andere lopende schulden hebben. Uit de gegevens van de CKP blijkt dat, eind 2013, van de kredietnemers die slechts één geregistreerde kredietovereenkomst met een betalingsachterstand hebben, 43,3% eveneens geregistreerd is voor andere kredietovereenkomsten zonder betalingsachterstand. De vervaldatum van deze andere schulden moeten nageleefd worden indien de kredietnemer niet als een kredietnemer met een betalingsachterstand beschouwd wenst te worden voor deze andere kredieten. Het gemiddelde achterstallige bedrag is dus het gemiddelde van de onmiddellijk opeisbare schulden die, vaak, slechts een deel van de totale schuldenlast van de kredietnemers met een betalingsachterstand vormen.

De hoogte van het achterstallig bedrag en de evolutie die het de afgelopen jaren gekend heeft, hangen af van het soort kredietovereenkomst in kwestie. Tabel 6 laat zien dat, sinds het einde van 2007, het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand gestegen is van 14.850 euro voor het hypothecair krediet naar 28.576 euro op het einde van juni 2014, een stijging van 92,4%. Aangezien deze evolutie veel trager was voor het consumentenkrediet moeten wij besluiten dat de omvang van de financiële moeilijkheden relatief sneller is toegenomen voor kredietnemers met een betalingsachterstand inzake hypothecair krediet. Hoewel het hypothecair krediet relatief minder wanbetalingen genereert, zijn de wanbetalingen met betrekking tot dit soort overeenkomst veel omvangrijker dan voor het consumentenkrediet. Bovendien bevestigden de eerste 6 maanden van 2014 deze tendens, want het achterstallige bedrag inzake hypothecair krediet is met 5,78% gestegen en zal naar verwachting tegen het einde van dit jaar met 11,90% gestegen zijn, dat wil zeggen in een tempo dat

dicht bij het gemiddelde jaarlijkse groeipercentage van de periode 2007 tot 2013 ligt, dat 10,71% bedroeg.

Tabel 6- Gemiddelde achterstallige betaling per kredietnemer met een betalingsachterstand (evoluties per soort contract van 2007 tot juni 2014 en schatting voor eind 2014)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Eind juni 2014	Schatting voor eind 2014
Alle soorten overeenkomsten	6.360,-€;	6.498,-€;	7.176,-€;	7.834,-€;	7.989,-€;	8.245,-€;	8.683,-€;	8.832,-€;	8.984,-€;
		2,17%	10,43%	9,17%	1,98%	3,20%	5,31%	/	3,47%
Lening op afbetaling	5.843,-€;	5.988,-€;	6.399,-€;	6.665,-€;	6.791,-€;	6.963,-€;	7.048,-€;	7.090,-€;	7.132,-€;
		2,48%	6,87%	4,16%	1,88%	2,54%	1,22%	/	1,19%
Verkoop op afbetaling	1.447 €;	1.429 €;	1.455 €;	1.501 €;	1.515 €;	1.493 €;	1.455 €;	1.430 €;	1.406 €;
		-1,21%	1,82%	3,10%	0,93%	-1,45%	-2,53%	/	-3,33%
Kredietopening	2.134 €;	2.169 €;	2.267 €;	2.390 €;	2.486 €;	2.500 €;	2.400 €;	2.359 €;	2.319 €;
		1,68%	4,51%	5,42%	4,02%	0,54%	-3,99%	/	-3,39%
Hypothecaire lening	14.850 €;	15.116 €;	17.889 €;	21.232 €;	21.858 €;	23.362 €;	27.014 €;	28.576 €;	30.228 €;
		1,79%	18,34%	18,69%	2,95%	6,88%	15,63%	/	11,90%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

We hebben al laten zien dat sommige delen van het land relatief gesproken een groter aantal kredietnemers met betalingsachterstand vertonen. Hoe zit het nu met het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand? Uit de onderstaande tabel blijkt dat, hoewel ze minder frequent voorkomen in Vlaanderen (zie tabel 5), de wanbetalingen in dat deel van het land omvangrijker zijn. Het gemiddelde achterstallige bedrag in Vlaanderen bedroeg eind juni 2014 10.207 euro tegenover 8.213 euro in het Waalse Gewest en 8.907 euro in Brussel-Hoofdstad. Tijdens de eerste zes maanden van 2014 is het achterstallige bedrag in alle gewesten van het land blijven stijgen. Deze ontwikkeling was iets sneller voor het Waalse Gewest.

Tabel 7- Gemiddelde achterstallige betaling per kredietnemer met een betalingsachterstand (Gewestelijke ontwikkelingen van 2007 tot juni 2014 en raming eind 2014)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Eind juni 2014	Schatting voor eind 2014
België	6.360 €;	6.498 €;	7.176 €;	7.834 €;	7.989 €;	8.245 €;	8.683 €;	8.832 €;	8.984 €;
		2,17%	10,43%	9,17%	1,98%	3,20%	5,31%	1,72%	3,47%
Brussels Gewest	5.866 €;	6.365 €;	7.376 €;	8.074 €;	8.197 €;	8.105 €;	8.729 €;	8.907 €;	9.089 €;
		8,51%	15,88%	9,46%	1,52%	-1,11%	7,70%	2,04%	4,12%
Vlaams Gewest	7.143 €;	7.442 €;	8.304 €;	9.017 €;	9.204 €;	9.592 €;	10.000 €;	10.207 €;	10.418 €;
		4,19%	11,58%	8,59%	2,07%	4,21%	4,26%	2,07%	4,18%
Waals Gewest	5.961 €;	5.897 €;	6.387 €;	6.999 €;	7.194 €;	7.495 €;	8.007 €;	8.213 €;	8.424 €;
		-1,08%	8,32%	9,57%	2,79%	4,18%	6,84%	2,57%	5,20%

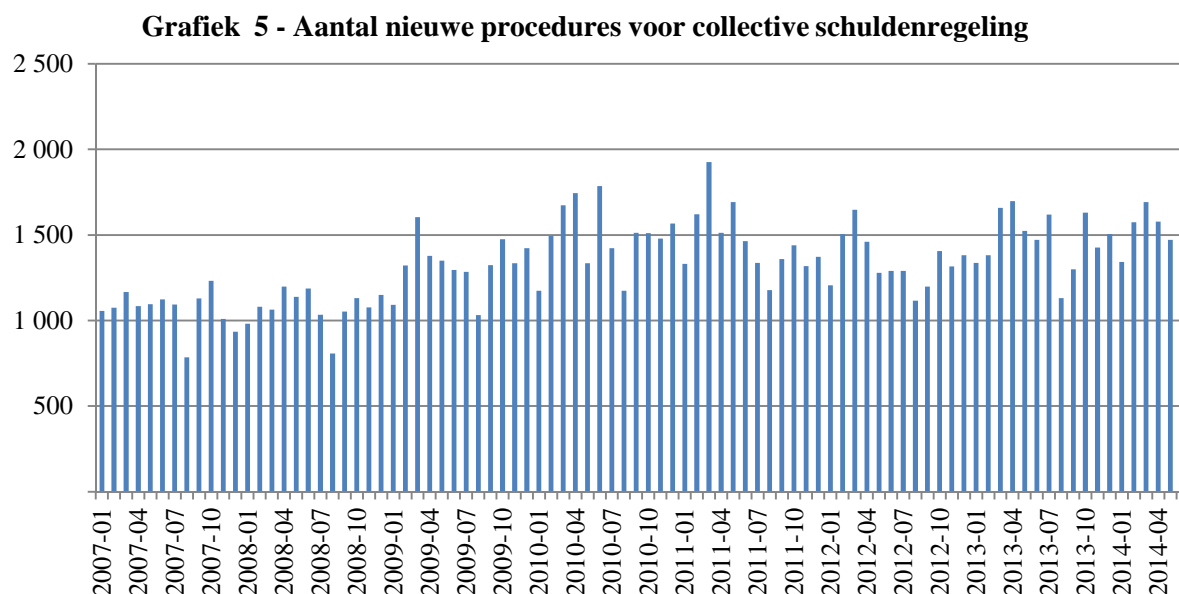
Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

2.4. Gegevens betreffende de collectieve schuldenregeling

Particulieren die zich in een situatie van overmatige schuldenlast bevinden kunnen een aanvraag voor een collectieve schuldenregeling indienen. Wanneer de door de wet vastgelegde voorwaarden vervuld zijn, kan de aanvraag toelaatbaar geacht worden door de rechter van de arbeidsrechtbank en zal ze geregistreerd worden in de CKP. Eenmaal begonnen heeft de procedure van collectieve schuldenregeling de dubbele doelstelling om de persoon met overmatige schuldenlast in de mate van het mogelijke in staat te stellen zijn schulden te betalen en tevens een levenswijze te behouden die in overeenstemming is met de menselijke waardigheid. Aangezien sommige gegevens over de procedure van collectieve schuldenregeling opgenomen zijn in de CKP, vinden wij er een aanvullende indicator om de overmatige schuldenlast te beoordelen. Eind juni 2014 bevonden 108.744 personen zich in een procedure van collectieve schuldenregeling in België, dat is net iets meer dan 1% van de Belgische meerderjarige bevolking.

De evolutie van het aantal nieuwe adviezen voor toelaatbaarheid (zie grafiek 5 hieronder) geeft een indicatie van het aantal nieuwe personen met overmatige schuldenlast. Deze variabele kan beïnvloed worden door de economische conjunctuur. Een toename van het aantal toegelaten procedures weerspiegelt een toename van het aantal aanvragen. Anderzijds kan een grotere aantrekkingskracht tot deze procedure gezien worden als een teken van de groeiende financiële problemen van de huishoudens.

Grafiek 5 en tabel 8 hieronder tonen dat in 2009 en meer nog in 2010 en 2011, het maandelijks gemiddelde van de in de Centrale geregistreerde nieuwe berichten van collectieve schuldenregeling gestegen is. We zien dus goed het effect van de crisis. In 2013 werden maandelijks gemiddeld 1473 nieuwe procedures toelaatbaar verklaard door de rechters van de arbeidshoven en -rechtbanken, dit is evenveel als tijdens de periode onmiddellijk na de crisis. Wij registreerden tijdens de eerste 6 maanden van dit jaar een maandelijks gemiddelde van 1526 nieuwe procedures, dat is meer dan tijdens de hele periode daarvoor. Als deze trend tijdens de laatste twee kwartalen van 2014 doorzet, dan zullen wij op 31 december het historisch record van 110 duizend personen met een procedure van collectieve schuldenregeling bereiken.

Bron: Grafiek en berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Tabel 8 - Maandelijks gemiddelde van het aantal nieuwe procedures

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 (op basis van de eerste 6 maanden)
1065	1075	1326	1489	1463	1341	1473	1526

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

3. Conclusies en perspectief

Uit deze analyse blijkt dat de op basis van de gegevens van de CKP opgestelde indicatoren van problematische schuldenlast en overmatige schuldenlast in dezelfde richting bewegen als in 2013. Zowel de analyse van de wanbetalingen (aantal kredietnemers met een betalingsachterstand, aantal niet-geregulariseerde contracten, gemiddeld achterstallig bedrag...) als die van de evolutie van het aantal nieuwe procedures van collectieve schuldenregeling leiden tot het besluit dat de situaties van problematische schuldenlast en van overmatige schuldenlast tijdens de eerste zes maanden van 2014 steeds vaker bleven voorkomen. Bovendien zijn sommige trends sterker voor 2014. Dit is met name het geval voor het tempo waarin het aantal nieuwe personen toeneemt dat wordt toegelaten tot de procedure van collectieve schuldenregeling, een tempo dat sinds 2007 nog nooit zo hoog was. Het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand en het gemiddeld achterstallige bedrag stijgen minder snel dan in 2013, maar bewegen nog steeds in de verkeerde richting.

De verslechterde economische conjunctuur die wij sinds 2008 zien, verklaart ongetwijfeld de financiële moeilijkheden van de huishoudens en de toename van het fenomeen van de overmatige schuldenlast. De economische vooruitzichten voor 2014 zijn iets beter met een vrij duidelijke terugkeer naar economische groei die, bovendien, groter zal zijn dan de inflatie. In een dergelijk kader mogen we een lichte stijging van de koopkracht verwachten. Helaas wordt verwacht dat de werkloosheid tegen eind 2014 hetzelfde niveau zal bereiken als eind 2013. Hoewel het economisch herstel zich aankondigt, lijkt het sociaal herstel op zich te laten wachten. In dergelijke context lijkt het weinig waarschijnlijk dat wij tijdens de volgende maanden een reële vermindering van de problematische schuldenlast en de overmatige schuldenlast zullen zien. Dit wordt trouwens bevestigd door onze analyse.